

Svensk industris konkurrenskraft

Vad har hänt sedan krisen på 1990-talet?

**Facken inom industrins
produktivitetskommission**

daniel.lind@arenagruppen.se

arenaidé

Sammanfattning

- Sedan 1990-talet har fördelningen av världens industrirelaterade förädling (löner och vinster) mellan världens länder förändrats dramatiskt.
- G7-ländernas andel av världens industrirelaterade förädling har i det närmaste halverats och Kinas andel har ökat med mer än 500 procent (till 24 %).
- I linje med G7-länderna har även Sveriges andel av världens industrirelaterade förädling minskat sedan mitten av 1990-talet.
- Med tysk industris branschstruktur hade Sveriges andel av världens industriproduktion förbättrats något. Det motsatta gäller för Sveriges utveckling med USA:s branschstruktur.
- 12 av 17 svenska industribranscher har utvecklats mer positivt än motsvarande branscher för G7-länderna.
- I förhållande till G7-ländernas genomsnitt har svensk industri stärkt sin konkurrenskraft något.
- I förhållande till Tyskland är svensk industriproduktions konkurrenskraft oförändrad.
- Sveriges industrirelaterade förädling domineras av fordonsindustrin och dess ställning har stärkts sedan 1990-talet. Andra dominerande branscher är matproduktionen och maskinindustrin.

Inledning

- Svensk industris förmåga att konkurrera på globala marknader är helt avgörande för sysselsättningen, reallönerna och finansieringen av välfärden.
- Med stöd av en helt ny databas – framtagen gemensamt av WTO och OECD – presenteras i den här underlagsrapporten en **unik analys** av svensk industris konkurrenskraft och dess utveckling sedan mitten av 1990-talet.
- De bärande frågorna som besvaras är (för perioden 1995–2018)
 - i. Hur har världens industriproduktion utvecklats i förhållande till världsekonomin i sin helhet?
 - ii. Vilka länder dominerar världens industriproduktion?
 - iii. Hur dominerande är Kina i världens industriproduktion?
 - iv. Hur har Sveriges industriproduktion utvecklats i förhållande till världens industriproduktion?
 - v. Hur har Sveriges industriproduktion utvecklats i förhållande till viktiga konkurrentländer?
 - vi. Hur har produktionen i enskilda svenska industribranscher utvecklats i förhållande till G7-länderna?
 - vii. Hur har industriproduktionens ställning i svensk ekonomi utvecklats?
 - viii. Hur har den svenska industriproduktionens branschsammanställning förändrats?
- För att besvara dessa frågor används ett nydanande sätt att mäta och förstå konkurrenskraft som har utvecklats av ledande forskare och globala institutioner under det senaste decenniet: att fokusera på de löner och vinster (den förädling) som genereras någonstans i ekonomin av att producera industriprodukter.
- På detta sätt inkluderas de samtida megatrenderna – globaliseringen och den inhemska specialiseringen – i förståelsen och mätningen av konkurrenskraft. Fokus ligger därmed på industrins produktionsprocesser, inte på enskilda branscher eller länder.
- De analyser som presenteras i den här underlagsrapporten kommer att fördjupas och breddas i kommande rapporter och underlag.

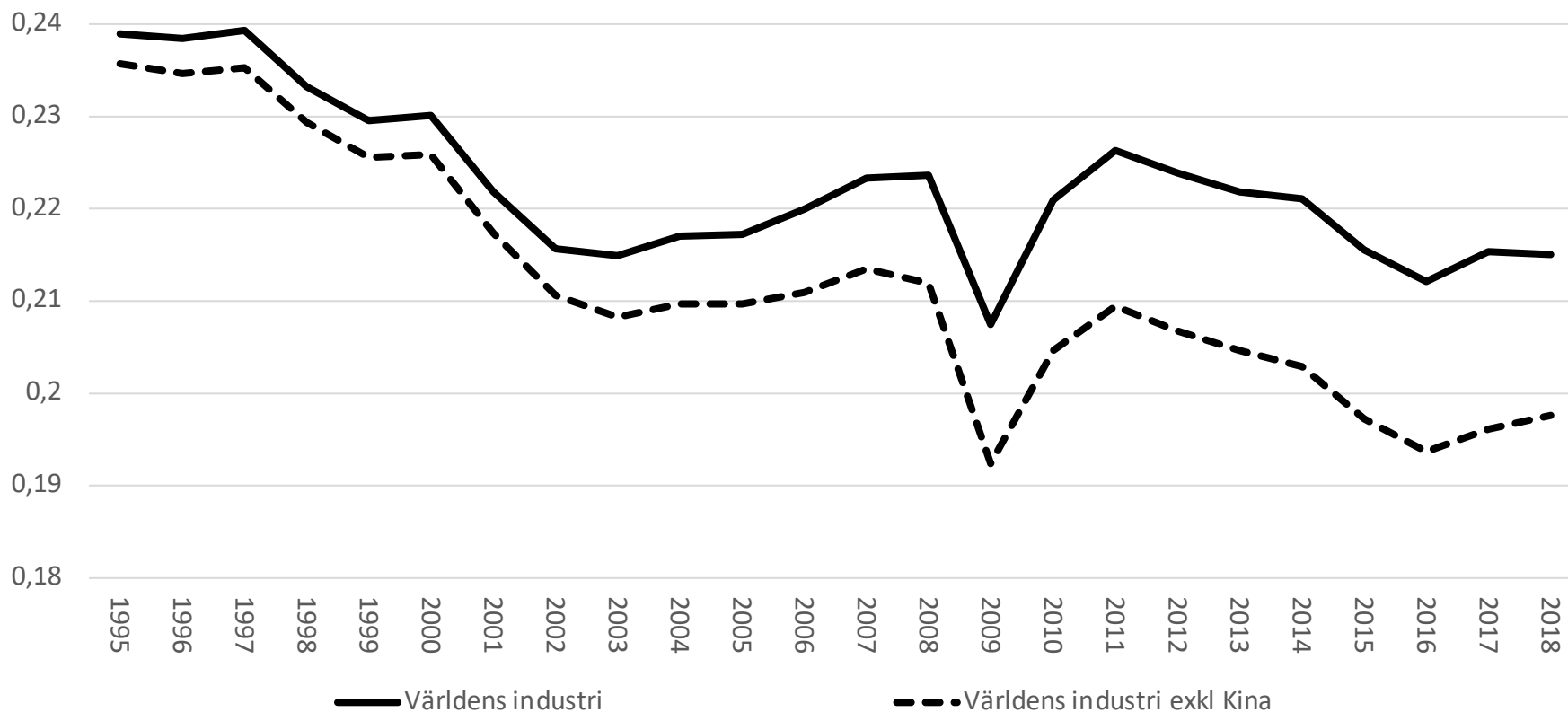

Globalisering, specialisering och industrins konkurrenskraft

- Med förädlingsvärde avses löner och vinster.
- I den här underlagsrapporten ligger, som sagt, fokus på hur mycket förädling som efterfrågan på industriprodukter genererar, inklusive den förädling som krävs i industrins underleverantörsled för att slutproducera produkten.
- Den andel av den förädling som genereras i någon bransch i något land för att producera världens efterfrågan på industriprodukter definieras som konkurrenskraft.
- Detta mått på konkurrenskraft är således en marknadsandel: av den förädling som krävs i världen för att producera världens efterfrågan på industriprodukter, hur stor del tillfaller till exempel Sverige eller Kina?
- Det här måttet på konkurrenskraft har vuxit fram i spåren av globaliseringen och en ökad nationell specialisering. Dessa förändringar innebär att den förädling som finns inbäddad i de importerade insatsprodukterna blir viktigare att inkludera i analysen. Detsamma gäller för den förädling som genereras i till exempel den inhemska svenska kunskapsintensiva tjänstesektorn av att leverera insatsprodukter till industrin.
- Med detta angreppssätt ligger fokus på samtliga aktiviteter – eller produktionssteg – som krävs för att slutproducera en industriprodukt, inte på en enskild sektor eller ett enskilt land. Produktionsprocessen och dess uppspjälkning inom och mellan länder är därmed det centrala analysobjektet i rapporten.

Industriproduktionens ställning i världsekonomin

Världens industriproduktions förädlingsvärde, inkl underleverantörsledet, som andel av världens BNP.

Läs om diagrammet på nästa sida

Om diagrammet på föregående sida

Världens industriproduktions förädlingsvärde (inkl. den förädling som skapas i industrins underleverantörsled) definieras som summan av de löner och vinster som världens efterfrågan på industriprodukter genererar i något land i någon bransch i världen.

Den här summan divideras med det förädlingsvärde som skapas av världens efterfrågan på alla produkter (jordbruk, gruv, industri, tjänster, offentlig sektor m.m.) i något land i någon bransch i världen. Den kvoten visas i diagrammet till vänster.

Den här kvoten betraktas ofta som en indikation på strukturomvandlingen: industriproduktionens förädling har sedan mitten av 1990-talet minskat i förhållande till världens BNP. Detta tycks dock inte gälla sedan millennieskiftet, då tillväxten i de globala värdekedjorna tog extra fart, inte minst i spåren av Kinas medlemskap i WTO år 2001.

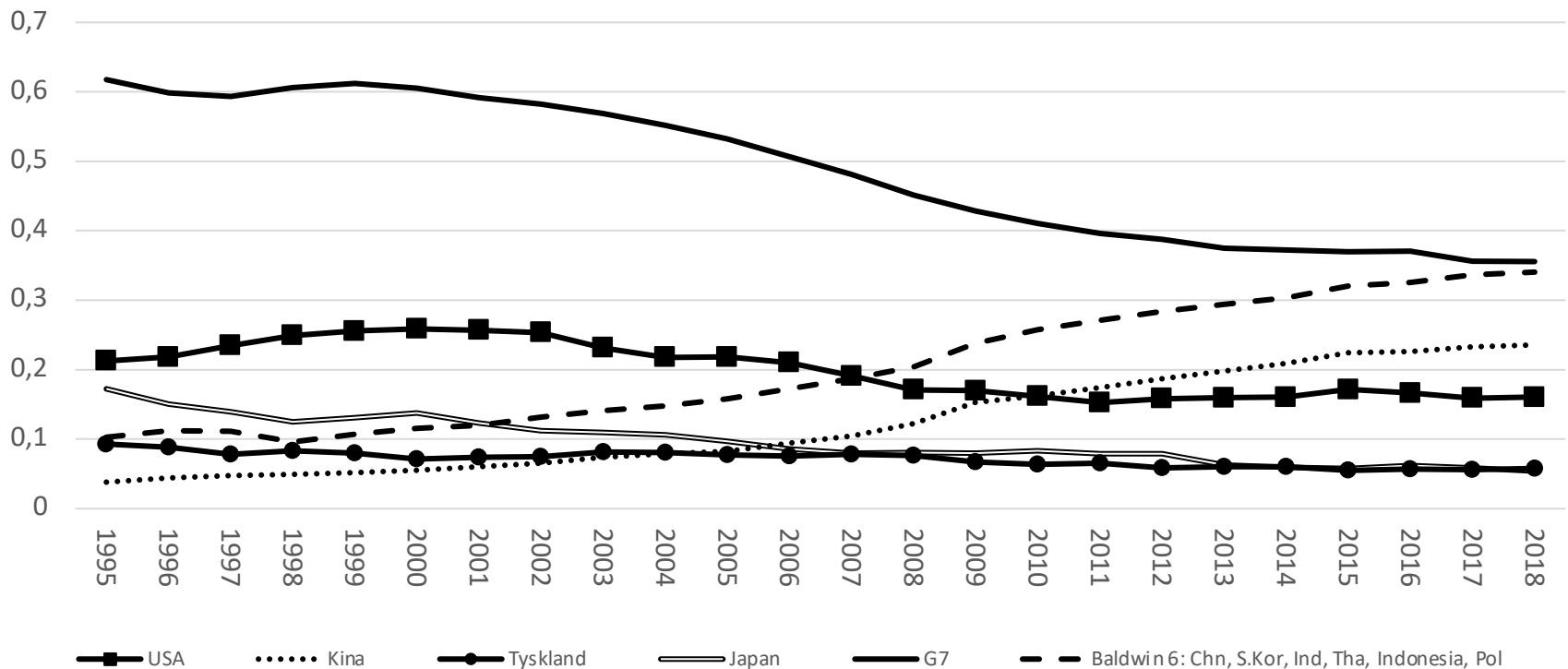
Men som också framgår, Kinas starka utveckling innebär att den övriga världsekonomin trendmässigt har avindustrialiserats sedan mitten av 1990-talet.

Notera dock att den här minskningen baseras på förädlingsvärden i nominella termer. Detta är standardindikatorn, men om hänsyn tas till att prisökningstakten vanligtvis är lägre i industriproduktionen än i andra delar av ekonomin skulle en inflationsjusterad kurva sannolikt visa en mer positiv utveckling.

Källa: OECD:s och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Vilka länder dominerar världens industriproduktion?

Andelar av den förädling som genereras i världen av att producera världens slutliga efterfrågan på industriprodukter.

Läs om diagrammet på nästa sida

Om diagrammet på föregående sida

Diagrammet visar respektive lands/landgrupps andel av den förädling som genereras i något land i någon bransch för att producera världens efterfrågan på industriprodukter.

Två trender framträder särskilt tydligt i diagrammet: (1) Kinas utveckling från 3,8 % år 1995 till 23,6 % år 2018; (2) G7-ländernas utveckling från 61,8 % till 35,6 % under samma period.

I samband med finanskrisen 2008 passerade Kina USA som världens största producent av industriprodukter i termer av förädlingsvärdet, inkl. det som genereras i det inhemska underleverantörsledet.

Baldwin 6 är de tillväxtländer som enligt forskaren Richard Baldwin främst har dragit nytta av globaliseringen och de globala värdekedjorna.

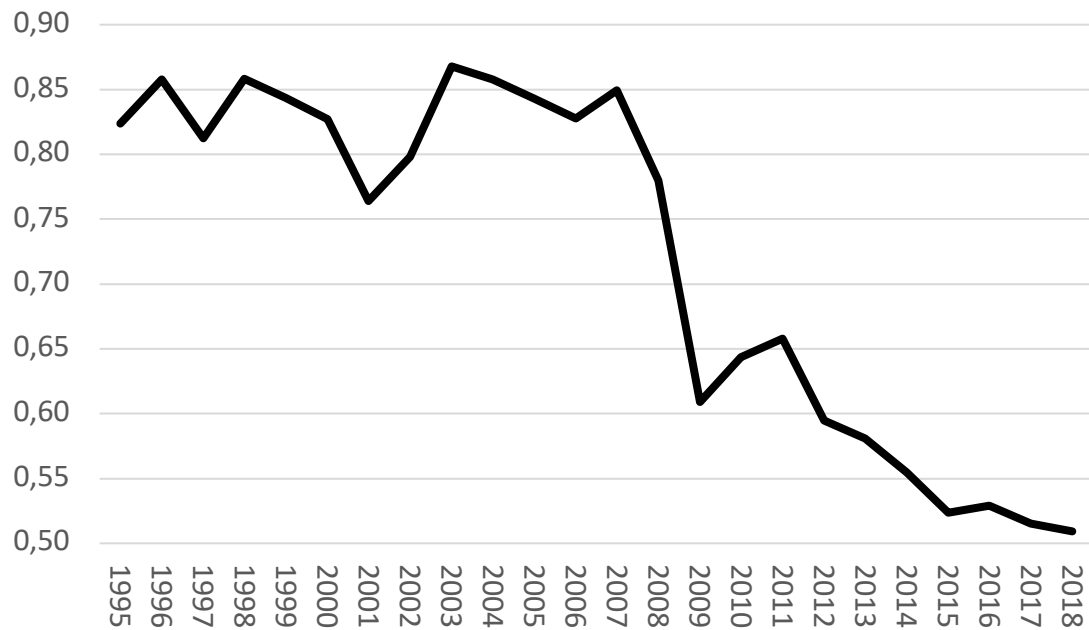
Japans andel har minskat med närmare 70 % mellan 1995 och 2018, Kinas har ökat med närmare 520 %. Tysklands andel har minskat med 38 % och USA:s med 25 %.

Det är därmed uppenbart att länderna i västvärlden har förlorat ”marknadsandelar” under den studerade perioden och att tillväxtländerna – med Kina i spetsen – har tagit stora marknadsandelar.

Källa: OECD:s nya input-output-databas och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

1. Sveriges ställning inom världens industriproduktion

Svensk industriproduktions andel av den förädling som genereras i världen av att producera världens slutliga efterfrågan på industriprodukter. Procent.

Om diagrammet

Svensk industriproduktion definieras i diagrammet som den förädling som genereras i Sverige – inkl. underleverantörsledet – av att producera den faktiska efterfrågan på svenska industriprodukter.

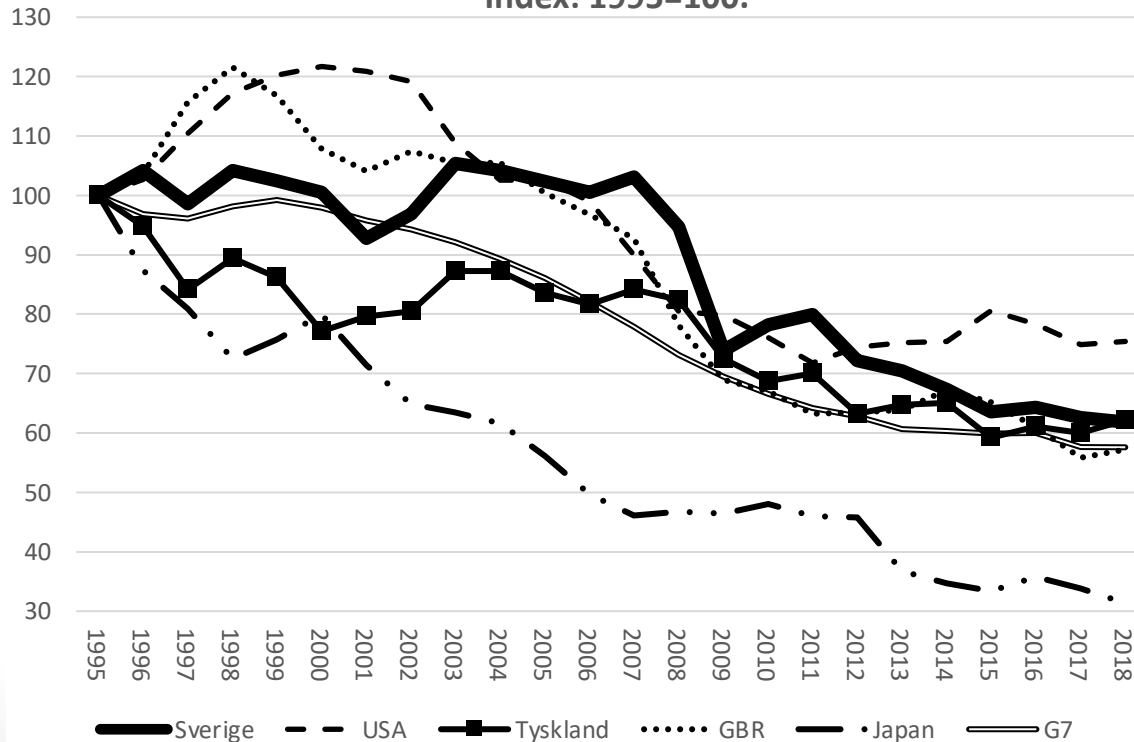
Mellan 1995 och 2008 var svensk industris andel av världens industriproduktion oförändrad: 0,8–0,85 procent av världens förädling.

Finanskrisen har påverkat svensk industri hårt: med en minskning från 0,78 år 2008 till 0,51 år 2018. Som vi kommer att se är sammansättningen av svensk industri en viktig förklaring till den här negativa utvecklingen.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

2. Sveriges ställning inom världens industriproduktion

Utveckling av svensk industriproduktions andel av världsmarknaden i förhållande till några andra rika länder.
Index: 1995=100.

Om diagrammet

Diagrammet visar utvecklingen av respektive lands andel av den förädling som genereras i världen av att producera världens efterfrågan på industriprodukter.

Som framgår av diagrammet: USA:s industriproduktion har utvecklats mest gynnsamt relativt de andra länderna sedan 1995. Klart sämst utveckling hittar vi i Japan.

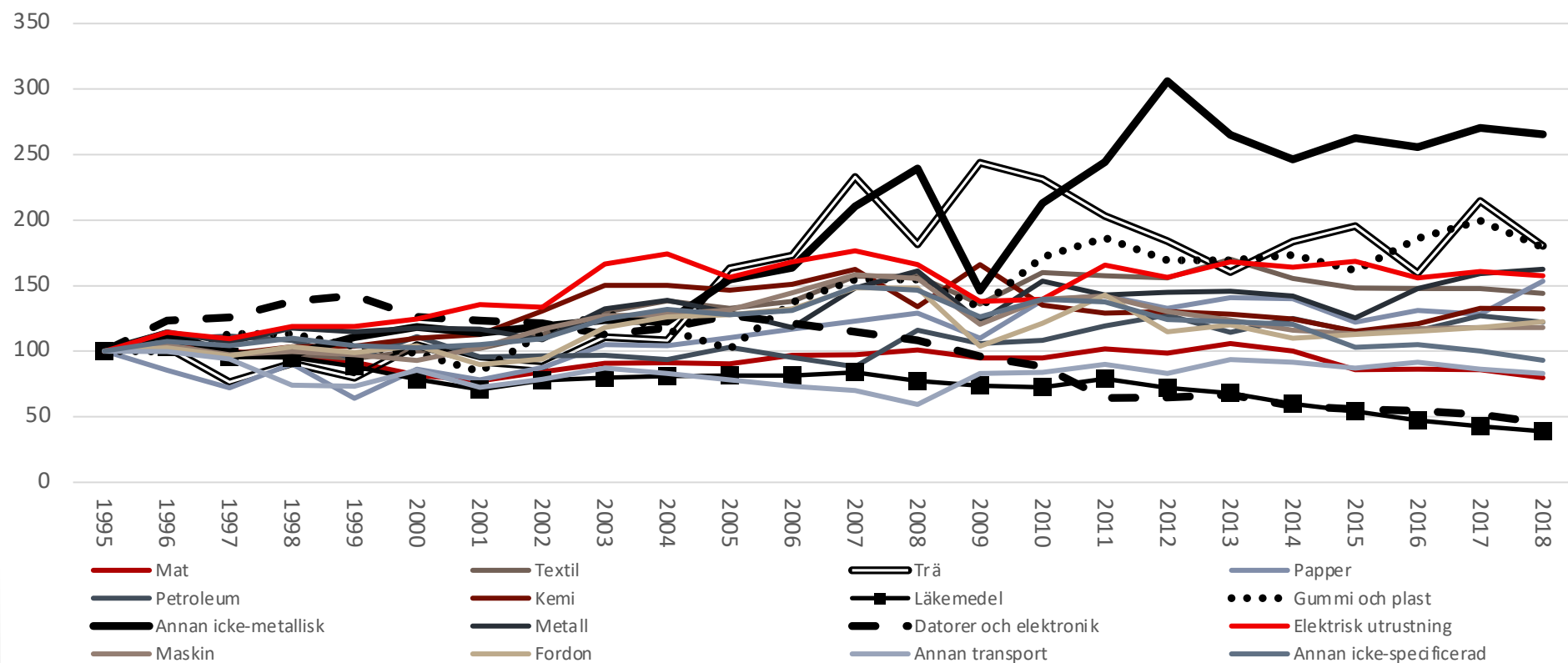
Med Sverige i det övre skiktet, ligger övriga länder samlade i en klunga en bit under USA.

Noterbart är Sveriges relativt starka utveckling ända fram till finanskrisen och det dramatiska fallet direkt därefter. Sammantaget innebär detta att svensk industris utveckling ungefär har följt G7-länderna sedan 1995.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

3. Sveriges ställning inom världens industriproduktion

Svenska industribranschers utveckling relativt G7-länderna. Positiv trend visar att svenska branschen har utvecklats bättre än samma bransch i G7. Index: 1995=100.

Läs om diagrammet på nästa sida

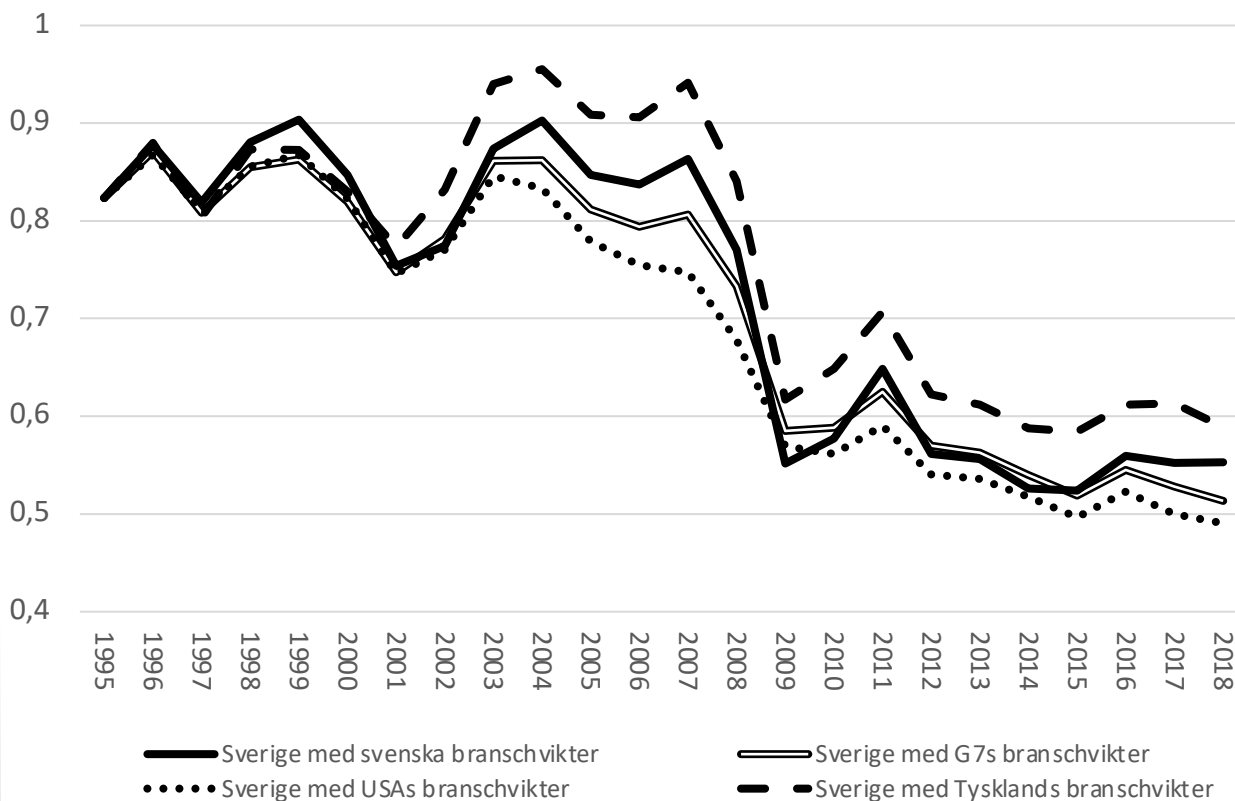

Om diagrammet på föregående sida

Om kurvorna lutar uppåt betyder det att den svenska industribranschens förädlingsvärde (inkl. underleverantörsledet) har utvecklats mer positivt än motsvarande bransch i G7-länderna. De branscher som ligger under index=100 år 2018 utgjorde detta år 29 % av den totala förädling som svensk industriproduktion genererade i Sverige (inkl. underleverantörsledet) under detta år. År 1995 utgjorde samma fem branscher 46 % av svensk industris totala förädling i Sverige. De branscher som har utvecklats mest positivt eller negativt är särskilt markerade i diagrammet.

4. Sveriges ställning inom världens industriproduktion

Sveriges andel av världens industriproduktion utifrån olika länders branschammansättning av industri i procent.

Om diagrammet

Diagrammet visar hur Sveriges andel av världens industriproduktion (inkl. underleverantörsledet) hade utvecklats om Sverige hade haft en annan branschammansättning.

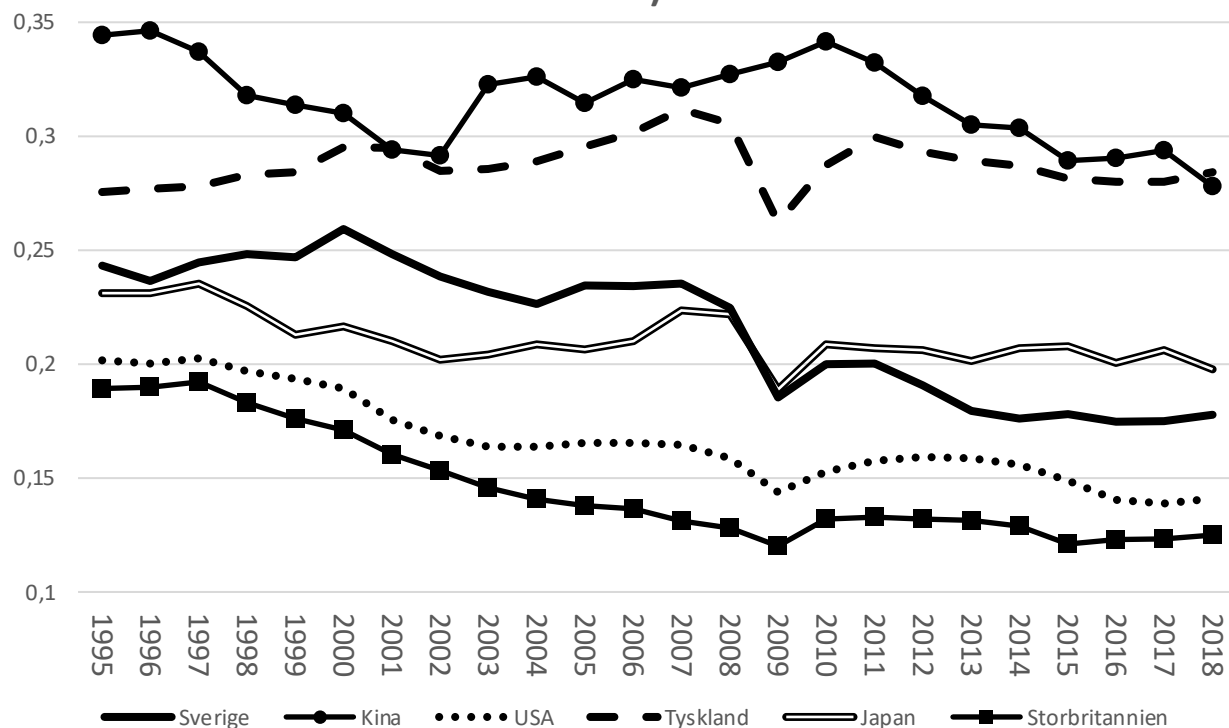
En slutsats är att svensk industris andel av världens industriproduktion hade utvecklats mer gynnsamt med en tysk branschammansättning. Därmed gynnas Tysklands utveckling relativt Sveriges.

En andra slutsats är att svensk branschstruktur var mer gynnsam än (främst) USA:s och G7:s under åren efter millennieskiftet men före finanskrisen.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Industriproduktionens ställning inom respektive land

Industriproduktionens andel (inkl underleverantörsledet) av ekonomins BNP.

Om diagrammet

Diagrammet visar hur stor andel av landets BNP som utgörs av industriproduktionen (inkl. underleverantörsledet).

Tyskland utmärker sig bland västländerna med en oförändrad andel. Övriga länder passar in i den trend som vi har under många decennier.

Notera dock att den här "avindustrialiseringen" inte är lika självklar om andelen av ekonomin beräknas utifrån inflationsjusterade priser. Då slår den långsammare prisökningstakten inom industrin igenom. I termer av producerade enheter är således den här processen mycket mindre påtaglig.

Tysk industri är lika viktig för tysk ekonomi som Kinas industri är för Kina.

Storbritannien och USA utmärker sig med en lägre andel än i andra länder.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Svensk industriproduktions branschammansättning

Andelar av Sveriges industrirelaterade förädling

	1995	2000	2008	2018
Mat	0,18	0,14	0,14	0,15
Textil	0,02	0,02	0,01	0,01
Trä	0,01	0,01	0,01	0,02
Papper	0,04	0,03	0,03	0,04
Petroleum	0,02	0,04	0,06	0,04
Kemi	0,02	0,02	0,02	0,02
Läkemedel	0,07	0,06	0,06	0,06
Gumma och plast	0,01	0,01	0,01	0,01
Annan icke-metallisk	0,01	0,01	0,01	0,01
Icke-bearbetad metall	0,00	0,00	0,01	0,01
Metall	0,04	0,04	0,05	0,05
Datorer och elektronik	0,13	0,18	0,08	0,04
Elektrisk utrustning	0,03	0,03	0,04	0,04
Maskin	0,14	0,12	0,16	0,14
Fordon	0,19	0,21	0,22	0,26
Annan transport	0,03	0,02	0,02	0,04
Annan icke-specifierad	0,05	0,06	0,06	0,05

Om tabellen

Tabellen visar branschernas respektive andel av den totala produktion (inkl. underleverantörsledet) som industrin genererar i Sverige.

Den absolut dominerade branschen inom svensk industriproduktion är fordonsindustrin. Med 26 % år 2018 genereras en fjärdedel industrins förädlingsvärde inom fordonsindustrin och dess underleverantörer. Detta är en ökning från 19 % sedan 1995.

Två andra dominerande branscher är Mat respektive Maskin.

Datorer och elektronik är den bransch vars andel har minskat mest. En förklaring till detta är dock att en betydande del av den här produktionen har omklassificerats till tjänsteproduktion – och därmed inte fångas in i den här rapportens analys.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Bakgrundsinformation: ny definition av konkurrenskraft

- Konkurrenskraft är ett begrepp som kan betyda många saker. Det kan handla om lönekostnadernas relation till produktiviteten och om exportmarknadsandelar. Det kan också handla om produktionen per arbetsinsats eller om totalfaktorproduktiviteten: den produktion som genereras utan att insatsen av arbete eller kapital förändras. Konkurrenskraft kan också förstås och mätas som en sammanvägning av ett stort antal indikatorer som försöker fånga in ett lands konkurrensförmåga.
- I takt med globaliseringen har ledande globala institutioner – såsom IMF, WTO, OECD och EU – och ledande forskare utvecklat nya sätt att förstå och mäta länders och branschers konkurrenskraft. Utgångspunkten för detta är att branscher och länder blir alltmer sammanflätade och att det därmed blir mindre relevant att fokusera på enskilda branscher/länder. Mer fokus bör i stället läggas på samspelet mellan branscher/länder: hur produktionens olika steg knyts samman i produktionsprocesser.
- Med det här produktionsprocess-perspektivet har nya databaser vuxit fram under det senaste decenniet, varav OECD:s databas som används i den här rapporten är den nyaste och mest omfattande.

Bakgrundsinformation: ny definition av konkurrenskraft (forts.)

- Med detta perspektiv och med nya databaser har följande konkurrenskraftsmått utvecklats: Globala värdekedjeinkomster (GVKI). Detta är den förädling – de löner och vinster – som ett land eller en bransch genererar för att möta sin efterfrågan på industriprodukter, oavsett i vilket land eller bransch som förädlingen genereras.
- Dessa GVKI utgör därmed den förädling som genereras längs industrins hela produktionsprocess, oavsett i vilken bransch eller land som förädlingen sker.
- Genom att relatera GVKI för en bransch eller ett land med andra branscher/länder skapas ett mått på branschens/landets relativa konkurrenskraft. Detta är det konkurrenskraftsmått som används i den här rapporten.

Bakgrundsinformation: statistik och statistiska beräkningar

- Statistiken som presenteras i den här rapporten har hämtats från: OECD (2021). OECD Inter-Country Input-Output Database, <http://oe.cd/icio>
- Statistiken i databasen har översatts till (miljoner) dollar och uttrycks i löpande priser. Det betyder att justering inte görs för prispförändringar (inflationen). Därmed bör produktivitetmätningar undvikas, men i den typ av analys som presenteras i den här underlagsrapporten är nominella värden det enda som förekommer.
- För att få fram de förädlingsvärden som presenteras i den här rapporten har så kallad input-output analys använts. Utifrån flödet av insatsprodukter mellan branscher och länder kan man räkna ut hur mycket produktion/förädling/arbetstillfällen som krävs för att producera den efterfrågan på industriprodukter som finns.

Bakgrundsinformation: OECD:s databas, länder som ingår

V1	OECD countries	V3	Non-OECD economies
AUS	Australia	ARG	Argentina
AUT	Austria	BRA	Brazil
BEL	Belgium	BRN	Brunei Darussalam
CAN	Canada	BGR	Bulgaria
CHL	Chile	KHM	Cambodia
COL	Colombia	CHN	China (People's Republic of)
CRI	Costa Rica	CN1	China - Activities excluding export processing
CZE	Czech Republic - Czechia	CN2	China - Export processing activities
DNK	Denmark	HRV	Croatia
EST	Estonia	CYP	Cyprus ²
FIN	Finland	IND	India
FRA	France	IDN	Indonesia
DEU	Germany	HKG	Hong Kong, China
GRC	Greece	KAZ	Kazakhstan
HUN	Hungary	LAO	Lao People's Democratic Republic
ISL	Iceland	MYS	Malaysia
IRL	Ireland	MLT	Malta
ISR	Israel ¹	MAR	Morocco
ITA	Italy	MMR	Myanmar
JPN	Japan	PER	Peru
KOR	Korea	PHL	Philippines
LVA	Latvia	ROU	Romania
LTU	Lithuania	RUS	Russian Federation
LUX	Luxembourg	SAU	Saudi Arabia
MEX	Mexico	SGP	Singapore
MX1	Mexico - Activities excluding Global Manufacturing	ZAF	South Africa
MX2	Mexico - Global Manufacturing activities	TWN	Chinese Taipei
NLD	Netherlands	THA	Thailand
NZL	New Zealand	TUN	Tunisia
NOR	Norway	VNM	Viet Nam
POL	Poland	ROW	Rest of the World
PRT	Portugal		
SVK	Slovak Republic		
SVN	Slovenia		
ESP	Spain		
SWE	Sweden		
CHE	Switzerland		
TUR	Turkey		
GBR	United Kingdom		
USA	United States		

Bakgrundsinformation: OECD:s databas, industrins branscher

Code	Industry	ISIC Rev.4
D10T12	Food products, beverages and tobacco	10, 11, 12
D13T15	Textiles, textile products, leather and footwear	13, 14, 15
D16	Wood and products of wood and cork	16
D17T18	Paper products and printing	17, 18
D19	Coke and refined petroleum products	19
D20	Chemical and chemical products	20
D21	Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products	21
D22	Rubber and plastics products	22
D23	Other non-metallic mineral products	23
D24	Basic metals	24
D25	Fabricated metal products	25
D26	Computer, electronic and optical equipment	26
D27	Electrical equipment	27
D28	Machinery and equipment, nec	28
D29	Motor vehicles, trailers and semi-trailers	29
D30	Other transport equipment	30
D31T33	Manufacturing nec; repair and installation of machinery and equipment	31, 32, 33